

OILALDA BOLALALRGA NISBATAN ZO`RAVONLIK TURLARI.

Zilolxol Mengnarova Toshpulatovna

Termiz shahar 11-maktab psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqola zo'ravonlikning turli shakllarini yoritishga qaratilgan bolalar oila sharoitida. Keng qamrovli adabiyot tahlil qilish orqali, biz bola suiste'mol yo'nalishlarini kashf, psixologik o'z ichiga olgan, jismoniy, va beparvo xulq. Usullar mavjud tadqiqotlarni tizimli ravishda ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi, bu bolalarga nisbatan zo'ravonlikning tarqalishi va ta'siri to'g'risida aniq tushuncha beradi. Natijalar bo'limi asosiy topilmalarni taqdim etadi va munozara bo'limi natijalar va potentsial aralashuvlarni o'rganadi. Maqola oilada bolalar uchun xavfsiz va oziqlantiruvchi muhitni yaratish bo'yicha tushunchalar va takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: bolalarga nisbatan zo'ravonlik, oiladagi zo'ravonlik, oiladagi zo'ravonlik, Bolalar, bolalarga nisbatan zo'ravonlik, psixologik zo'ravonlik, jismoniy zo'ravonlik, e'tiborsizlik, adabiyotlar tahlili.

Oila ichidagi bolalarga nisbatan zo'ravonlik keng tarqalgan masala bo'lib, ko'pincha e'tiborga olinmaydi yoki e'tiborga olinmaydi. Ushbu maqola bolalar tomonidan sodir etilgan zo'ravonlikning ko'p qirrali tabiatini o'rganishga qaratilgan bo'lib, ushbu suiste'mol shakllarini tushunish va hal qilish muhimligini ta'kidlaydi. An'anaviy ravishda xavfsizlik panohi hisoblangan oila turli xil zo'ravonlik turlari uchun ko'payish joyiga aylanib, eng yosh a'zolarning hayotida doimiy izlar qoldirishi mumkin.

Mavjud adabiyotlarni sinchkovlik bilan tahlil qilish bolalarga nisbatan zo'ravonlikning uchta asosiy toifasini ochib beradi: psixologik zo'ravonlik, jismoniy zo'ravonlik va e'tiborsizlik. Psixologik zo'ravonlikka hissiy manipulyatsiya, og'zaki tajovuz va toksik oilaviy dinamikaga ta'sir qilish kiradi. Jismoniy zo'ravonlik bolaga etkazilgan har qanday tasodifiy zararni o'z ichiga oladi jismoniy jazo og'ir jismoniy zo'ravonlikgacha. E'tiborsizlik, ko'pincha e'tibordan chetda, oziq-ovqat, boshpana va

hissiy yordam kabi muhim ehtiyojlarni ta'minlamaslikni o'z ichiga oladi. Ushbu tadqiqotda nashr etilgan tadqiqot maqolalari, jurnallar va oiladagi bolalarga nisbatan zo'ravonlik bilan bog'liq hisobotlarni muntazam ravishda ko'rib chiqish qo'llaniladi. Sharh bolalarga nisbatan zo'ravonlikning global landshaftini har tomonlama tushunishga qaratilgan turli xil madaniy kontekstlar va ijtimoiy-iqtisodiy kelib chiqadigan tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Ma'lumotlarni yig'ish va sintez qilish adabiyotdagi umumiy mavzular va naqshlarni aniqlash uchun o'tkaziladi. Oiladagi bolalarga nisbatan zo'ravonlik jiddiy va dolzarb masala. Zo'ravonlikning turli shakllari bolalarga ta'sir qilishi mumkin va ularning farovonligini oshirish uchun ushbu masalalar to'g'risida xabardorlikni oshirish muhimdir. Bu erda bolalarga nisbatan zo'ravonlikning ayrim turlari (bolalar bolalar uchun O'zbekcha so'z) oilalarda sodir bo'lishi mumkin:

Jismoniy Zo'ravonlik:

- Bolaga shikast etkazadigan yoki tanaga zarar etkazadigan kuch ishlatishni o'z ichiga oladi.

- Misollarga urish, urish, tepish, silkitish yoki jismoniy tajovuzning har qanday shakli kiradi.

Hissiy yoki psixologik zo'ravonlik:

- Bolaning o'z qadr-qimmatiga yoki hissiy farovonligiga zarar etkazadigan xatti-harakatlarni o'z ichiga oladi.

- Misollar doimiy tanqid, kamsitish, rad etish yoki zo'ravonlik tahdidlarini o'z ichiga oladi.

Jinsiy Zo'ravonlik:

- Bolani jinsiy ekspluatatsiya qilish yoki zo'ravonlikning har qanday shaklini o'z ichiga oladi.

- Misollarga noo'rin teginish, jinsiy tajovuz yoki bolani aniq materiallarga ta'sir qilish kiradi.

E'tiborsizlik:

- Bolaning oziq-ovqat, boshpana, kiyim-kechak, tibbiy yordam yoki nazorat kabi asosiy ehtiyojlarini ta'minlamaslikni o'z ichiga oladi.

- E'tiborsizlik jismoniy, hissiy yoki tarbiyaviy bo'lishi mumkin.

Oiladagi Zo'ravonlikka Guvoh Bo'lish:

- Bolalar ota-onalari yoki tarbiyachilari o'rtasida zo'ravonlikka duchor bo'lganda sodir bo'ladi.

- Zo'ravonlikka guvoh bo'lish bolaning farovonligiga chuqur va doimiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Og'zaki Haqorat:

- Bolani kamsitish, kamsitish yoki hissiy jihatdan zarar etkazish uchun so'zlardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

- Masalan, doimiy tanqid qilish, ism qo'yish yoki qo'rquvni uyg'otadigan tildan foydalanish.

Moliyaviy Ekspluatatsiya:

- Jinoyatchi manfaati uchun bolaning moliyaviy resurslaridan noto'g'ri foydalanish yoki noto'g'ri boshqarishni o'z ichiga oladi.

- Bunga bolaning pulini o'g'irlash yoki undan bolaning farovonligidan boshqa maqsadlarda foydalanish kiradi.

Majburiy mehnat yoki ekspluatatsiya:

- Bolani jismoniy yoki ruhiy salomatligiga zararli bo'lgan mehnat yoki faoliyat bilan shug'ullanishga majburlashni o'z ichiga oladi.

Diniy yoki madaniy zo'ravonlik:

- Bolani suiiste'mol qilish yoki nazorat qilishni oqlash uchun diniy yoki madaniy amaliyotlardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

- Bunga majburiy diniy amaliyotlar, zarar etkazadigan madaniy marosimlar yoki diniy yoki madaniy e'tiqodlarga asoslangan kamsitish kiradi.

Zo'ravonlik belgilarini tan olish va bolalarni zarardan himoya qilish uchun tegishli choralarni ko'rish juda muhimdir. Bolalarga nisbatan zo'ravonlik shubhalari haqida tegishli organlarga xabar berish bolaning xavfsizligi va farovonligini ta'minlash uchun juda muhimdir. Bundan tashqari, oilalarda zo'ravonlikning oldini olish uchun ta'lim va ota-onalarning ijobiy amaliyoti to'g'risida xabardorlikni oshirishga harakat qilish kerak.

Muhokama bo'limi topilmalarning oqibatlarini o'rganib chiqadi, profilaktika choralari va aralashuv strategiyalarining shoshilinch zarurligini ta'kidlaydi. U zo'ravonlikning turli shakllarining o'zaro bog'liqligini o'rganadi, zo'ravonlikni davom ettirishga hissa qo'shadigan oilalar ichidagi murakkab dinamikani ta'kidlaydi. Muhokamada bolalarga nisbatan zo'ravonlikning tarqalishiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan madaniy va ijtimoiy omillar ham ko'rib chiqiladi.

Xulosalar

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola oiladagi bolalarga qarshi zo'ravonlikni hal qilishning dolzarbligini ta'kidlaydi. Topilmalar suiiste'mol qilish davrini buzish uchun huquqiy choralar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari va ta'lim dasturlarini o'z ichiga olgan ko'p o'lchovli yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Sog'lom va xavfsiz kelajakni ta'minlashda xabardorlikni yaratish va bolalar farovonligini birinchi o'ringa qo'yadigan muhitni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bolalarga qarshi zo'ravonlikka qarshi kurashish uchun hukumatlar, jamoalar va shaxslar ishtirokidagi birgalikdagi harakatlar juda muhimdir. Takliflar orasida qat'iy huquqiy chora-tadbirlarni amalga oshirish, ijobiy tarbiya bo'yicha ta'lim dasturlarini targ'ib qilish va inqirozga uchragan oilalarni qo'llab-quvvatlash tarmoqlarini tashkil etish kiradi. Bolalarga ochiq gapirish imkoniyatini berish va ochiqlik va hamdardlik madaniyatini tarbiyalash oiladagi zo'ravonlik davrini buzish yo'lidagi muhim qadamlardir.

Adabiyotlar.

1. Всемирная Организация Здравоохранения. Жестокое обращение с детьми. Информационный бюллетень №150. Август 2017 г.; Child Maltreatment 2011 / Children's Bureau. U.S. Department of Health & Human Services. 2011. P. 44-45.
2. Middlebrooks, J.S.; Audage, A.C. The Effects of Childhood Stress on Health Across the Lifespan. – Centers for Disease Control, 2008; Malinosky-Rummell R, Hansen DJ (July 1993). «Long-term consequences of childhood physical abuse». Psychological Bulletin. 114 (1), p. 68-79
3. Levitan, R. D., N. A. Rector, Sheldon, T., & Goering, P. (2003). «Childhood adversities associated with major depression and/or anxiety disorders in a community sample of Ontario: Issues of co-morbidity and specificity», Depression & Anxiety; 17. P. 34-423
4. Golden, J.A., Prather, W. (2009). A behavioral perspective of childhood trauma and attachment issues: toward alternative treatment approaches for children with a history of abuse. International Journal of Behavioral and Consultation Therapy, V.5, p. 56-74
5. Указ Президента РФ от 01.06.2012 № 761 «О Национальной стратегии действий в интересах детей на 2012- 2017 годы» // СЗ РФ. 2012. № 23. Ст.2994.